

Титаренко О.О.,

доктор юридичних наук, доцент,
начальник науково-дослідної
лабораторії з підготовки військ,
Київський інститут Національної
гвардії України
(м. Київ, Україна)

ПИТАННЯ КООРДИНАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ У СФЕРІ ОБОРОНИ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ВОЄННОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Однією зі складових реалізації Стратегії воєнної безпеки України [1] є розвиток та впровадження інноваційних розробок, які спрямовані на зміцнення спроможностей всіх складових сил оборони для забезпечення всеохоплюючої оборони в умовах повномасштабної збройної агресії з боку російської федерації.

В складних умовах дефіциту ресурсів та обмеженої військової допомоги з боку партнерів України, все більше постає питання створення належних передумов для розвитку в державі саме інноваційної діяльності в сфері оборони. Одразу значимо, що дана діяльність включає в себе масштабування відповідних інноваційних розробок за результатами науково-дослідних (науково-технічних) робіт, до виконання яких залучаються: НДУ, ЗВО/ВВНЗ, ДП, КБ, приватний сектор. Проте, тривалий час інноваційна діяльність складових сил оборони залишається розрізненою, а іноді і такою, що частково дублюється.

Відкритим сьогодні залишається питання координації інноваційної діяльності в оборонній сфері. Аналіз положень нормативно-правової бази (Закон України «Про інноваційну діяльність»; Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні»; Закон України «Про національну безпеку України»; Закон України «Про оборону України», Закон України «Про оборонні закупівлі») [2-6] з цього питання показав про його неврегульованість. Проте, для його вирішення в квітні 2025 року Міністерством оборони України (далі – МОУ) був напрацьований проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо регулювання інновацій у сфері оборони» (далі – законопроект), який надсилався до ВВНЗ для опрацювання та надання пропозицій [7].

Законопроект розроблено МОУ з метою забезпечення рамкового нормативно-правового регулювання розвитку, впровадження та фінансування інновацій у сфері оборони в Україні шляхом визначення термінології, пов'язаної з інноваціями у сфері оборони, визначення шляхів формування та реалізації інноваційно політики у сфері оборони, визначення суб'єктів, залучених в інноваційну діяльність у сфері оборони, встановлення особливостей регулювання інноваційної діяльності у сфері оборони, а також

розширення можливостей фінансування інноваційної діяльності у сфері оборони. Також головною тезою даного документу є те, що МОУ визначається головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує інноваційну політику у сфері оборони.

Так, з аналізу пояснювальної записки до законопроекту вбачається, що він, в своїй перспективі, спрямований на вирішення таких основних проблемних питань інноваційної діяльності в сфері оборони, як:

1) відсутність єдиного підходу до пошуку, розробки, тестування, впровадження та масштабування інновацій у сфері оборони;

2) відсутність належної координації в діяльності суб'єктів інноваційного процесу в сфері оборони;

3) відсутність гнучких механізмів фінансування інноваційної діяльності у сфері оборони.

В той же час аналіз запропонованих в ньому положень дає підстави вважати, що вони не повною мірою зможуть вирішити (врегулювати) наявні проблеми, особливо в частині запровадження гнучких механізмів фінансування, які розробниками законопроекту чітко не визначені.

Окремі пропозиції та зауваження нами викладені в таблиці:

Положення законопроекту МОУ	Пропозиції та зауваження
Закон України “Про інноваційну діяльність”	
<p>Стаття 6. Державне регулювання інноваційної діяльності</p> <p>1. Державне регулювання інноваційної діяльності здійснюється шляхом:</p> <ul style="list-style-type: none"> визначення і підтримки пріоритетних напрямів інноваційної діяльності; формування і реалізації державних, галузевих, регіональних і місцевих інноваційних програм; створення нормативно-правової бази та економічних механізмів для підтримки і стимулювання інноваційної діяльності; захисту прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності; фінансової підтримки інноваційних проектів; фінансової підтримки інноваційної діяльності в сфері оборони; стимулювання комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ, що кредитують виконання інноваційних проектів; встановлення пільгового оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності; 	<p>Дана пропозиція розробників законопроекту суттєво не відрізняється від вже наявної форми фінансової підтримки «фінансова підтримка інноваційних проектів», яка законодавчо визначена.</p> <p>Розробниками законопроекту не запропоновано розв'язання головного питання – за рахунок яких бюджетних коштів буде здійснюватися фінансування інноваційних проектів в оборонній сфері складовими сил оборони і на яких засадах (цільового фінансування або конкурсного відбору).</p>

<p>підтримки функціонування і розвитку сучасної інноваційної інфраструктури.</p> <p>2. Особливості державного регулювання інноваційної діяльності у сфері оборони визначаються Законом України "Про оборону"</p>	
<p>Стаття 9. Повноваження центральних органів виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності</p> <p>.....</p> <p>2-1. Міністерство оборони України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує інноваційну політику у сфері оборони як складову державної політики у сфері оборони, а також координує інноваційну діяльність сил оборони у цій сфері.</p>	<p>У зв'язку з тим, що інноваційною діяльністю в сфері оборони займаються не тільки сили оборони, а і окремі ЗВО МОН України, НДУ НАН України, то цілком виправданим є поширення координаційної ролі Міністерства оборони України і на інших суб'єктів. Дане положення пропонується викласти у наступній редакції:</p> <p>«2-1. Міністерство оборони України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує інноваційну політику у сфері оборони як складову державної політики у сфері оборони, а також координує інноваційну діяльність сил оборони, а також інших державних установ у цій сфері».</p>
<p>Стаття 12. Інноваційний проект</p> <p>...</p> <p>2. Передбачена цим Законом державна підтримка реалізації інноваційного проекту надається за умови його державної реєстрації. Законодавством можуть бути визначені процедури надання державної підтримки інноваційної діяльності у сфері оборони, що не передбачають державну реєстрацію інноваційних проєктів відповідно до цього Закону.</p>	<p>Запропонована редакція ч. 2 ст. 12 не містить чітких гарантій надання фінансової підтримки з державного бюджету на інноваційну діяльність у сфері оборони, що не передбачають державної реєстрації інноваційних проєктів. Пропонується дане положення викласти у наступній редакції:</p> <p>«2. Передбачена цим Законом державна підтримка реалізації інноваційного проекту надається за умови його державної реєстрації. Законодавством визначаються процедури надання державної підтримки інноваційної діяльності у сфері оборони, що не передбачають державну реєстрацію інноваційних проєктів відповідно до цього Закону.».</p>
<p>Закон України “Про оборону України”</p>	
<p>Стаття 10. Основні функції Міністерства оборони України</p> <p>...</p> <p>Міністерство оборони України реалізує інноваційну політику у сфері оборони шляхом:</p> <p>організації функціонування системи аналізу проблемних питань оборони, які</p>	<p>Пропонується розширити функцію щодо координації Міністерством оборони України інноваційної діяльності не тільки складових сил оборони, а інших державних установ у цій сфері. Це буде узгоджуватись з пропозиціями,</p>

<p>можуть бути вирішені шляхом впровадження інновацій, та спроможностей сил оборони, що можуть бути нарощені (набуті) за рахунок інновацій, а також їх пріоритезації;</p> <p>координації інноваційної діяльності складових сил оборони, постійного моніторингу та відбору інновацій, придатних для вирішення проблемних питань оборони, нарощування (набуття нових) спроможностей сил оборони;</p> <p>сприяння розробці інновацій у сфері оборони у взаємодії з вітчизняними та іноземними науково-дослідними і дослідницько-конструкторськими підприємствами, установами та організаціями, виробниками озброєння та військової техніки, інших виробів та технологій військового призначення і подвійного використання;</p> <p>організації проведення випробувань інновацій у сфері оборони, розробки підходів до застосування та впровадження інновацій у сфері оборони, а також аналізу досвіду їх використання;</p> <p>забезпечення функціонування єдиної інформаційно-комунікаційної системи обробки актуальних відомостей про статус вирішення проблемних питань оборони і проєктів з розробки, впровадження та масштабування інновацій у сфері оборони, які реалізуються за участі складових сил оборони;</p> <p>визначення органів військового управління, військових частин, установ, безпосередньо підпорядкованих Міністерству оборони України, вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти, що належать до сфери управління Міністерства оборони України, які здійснюють інноваційну діяльність у сфері оборони;</p> <p>здійснення інших завдань, направлених на досягнення мети інноваційної політики у сфері оборони.</p>	<p>які запропоновані нами до редакції ч. 2-1 ст. 9 Закону України “Про інноваційну діяльність”.</p> <p>Щодо повноваження Міністерства оборони України під час координації інноваційної діяльності складових сил оборони проводити відбір інновацій, придатних для вирішення проблемних питань оборони, то виникає низка питань, а саме:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) щодо порядку відбору інновацій, придатних для вирішення проблемних питань оборони; 2) щодо механізму фінансування подальшої розробки відібраних інноваційних проєктів (інновацій); 3) щодо забезпечення трансферу розробленої інновації (технології) від окремого суб’єкта сил оборони до Міністерства оборони України; 4) щодо захисту права інтелектуальної власності на корисну модель відповідного суб’єкту сил оборони. <p>На фоні запровадження та функціонування Єдиної інформаційно-комунікаційної системи по інноваційним розробкам в сфері оборони вбачається доцільним додати ще одну функцію для Міністерства оборони України наступного змісту:</p> <p>«організація обміну між складовими сил оборони актуальними відомостями про статус вирішення проблемних питань оборони і проєктів з розробки, впровадження та масштабування інновацій у сфері оборони».</p>
<p>Стаття 12. Завдання інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, та правоохоронних органів</p> <p>...</p>	

<p>Інші військові формування, утворені відповідно до законів України, та відповідні правоохоронні органи можуть здійснювати інноваційну діяльність у сфері оборони та виконують завдання із реалізації інноваційної політики у сфері оборони шляхом:</p> <p>надання Міністерству оборони України інформації щодо проблемних питань оборони, актуальних відомостей про розробку, впровадження та масштабування інновацій у сфері оборони, що здійснюються за їх участі, а також інформації про застосування інновацій у сфері оборони;</p> <p>участі в організації, забезпеченні та проведенні випробувань інновацій у сфері оборони, розробці підходів до застосування та впровадження інновацій у сфері оборони, а також аналізу досвіду їх використання;</p> <p>виконання інших завдань, спрямованих на реалізацію інноваційної політики у сфері оборони.</p>	<p>Є актуальним вирішення питання щодо врегулювання проведення спільних інноваційних проєктів у сфері оборони різними складовими сил оброни.</p> <p>У зв'язку з цим пропонується після абз. «участі в організації, забезпеченні та проведенні випробувань інновацій у сфері оборони, розробці підходів до застосування та впровадження інновацій у сфері оборони, а також аналізу досвіду їх використання;» додати абз. наступного змісту:</p> <p>«участі у реалізації спільних інноваційних проєктів з визначеними суб'єктами Міністерства оборони України, які здійснюють інноваційну діяльність у сфері оборони;».</p>
---	--

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що запропонований МОУ законопроект є актуальним, але подальша реалізація запропонованих в ньому змін потребуватиме розробку спільних міжвідомчих документів, зокрема щодо:

- 1) Порядку відбору інновацій, придатних для вирішення проблемних питань оборони;
- 2) функціонування «Єдиної інформаційно-комунікаційної системи обробки актуальних відомостей про статус вирішення проблемних питань оборони і проєктів з розробки, впровадження та масштабування інновацій у сфері оборони»;
- 3) Порядку виконання інноваційних проєктів в оборонній сфері (спільних проєктів) за участю складових сил оборони.

Список використаних джерел:

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України»: Указ Президента України від 25 березня 2021 року № 121/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text>
2. Про інноваційну діяльність: Закон України від 4 липня 2002 року № 40-IV (в редакції від 31.03.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>

3. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 8 вересня 2011 року № 3715-VI (в редакції від 13.01.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text>

4. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII (в редакції від 09.08.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

5. Про оборону України: Закон України від 6 грудня 1991 року № 1932-XII (в редакції від 05.01.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>

6. Про оборонні закупівлі: Закон України від 17 липня 2020 року № 808-IX (в редакції від 26.12.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808-20#Text>

7. Лист ГУ НГУ «Про надсилання проекту Закону України» № 27/8/3/1-11371-2025 від 30.04.2025